

Duše národů, duše Východu a duše Západu, hierarchie duchovních bytostí

Rudolf Steiner

Veškeré vědění a veškerá moudrost jsou v podstatě zaměřeny k rozluštění největší záhady, záhady člověka ve stvoření, smyslu jeho bytí a jeho vývoje. Realita je mnohem obsáhlejší, než lidé tuší. Připomeňme si klíč k pochopení duchovního vývoje člověka a tedy i k pochopení vývoje hierarchie duchovních bytostí, což je vývoj, kterým jednou projde i současný člověk: *V pravém nebi nebyl nikdy nějaký anděl, aby nebyl dříve na nějaké zemi člověkem. A také, že božství je pro člověka nejvýše vývojově chápatelné bytí.* Nad světem lidí, o 1 vývojový stupeň vědomí a bytí výše, začíná svět bytostí pro obyčejného člověka neviditelných, celá hierarchie duchovních bytostí. Vědomí o tom, ona vznešená moudrost, byla vždy přítomna v jistých lidských společenstvích a byla střežena jako posvátné tajemství, které v mystériích staré Indie, Persie, Chaldeje, Egypta, Řecka i v křesťanských mystériích bylo uchováno až do naší doby, tedy vše, co patří ke světové pramoudrosti lidstva. Po dlouhá staletí byly tyto poklady moudrosti Východu i Západu pro široké vrstvy lidu naprosto nedostupné. Avšak od poslední třetiny 19. století začalo se o světové pramoudrosti hovořit a v naší době, na konci starých časů, se o světové moudrosti již hovoří řečí srozumitelnou většinu množství lidí.

Ve staré Atlantidě, v době před Velkou katastrofou, byly masy lidí jasnovidné a zřely do nebeských prostor, k duchovním hierarchiím. Tehdy oko Atlantána nevidělo fyzickou hvězdu Jupitera, ale vidělo jeho auru, souhrn duchovních bytostí, pro které je fyzický Jupiter pouze jejich projevem. Člověk tehdy zíral do světového prostoru a viděl duchovní bytosti, duchovní hierarchie. Jak lidstvo padalo hlouběji do hmotného bytí, vyvíjelo se více vnější hmotné zření, fyzické těleso stávalo se zřetelnější a dnes zříme jen to hmotné, a co k němu náleží duchovně, vidí jen ti, co si vyvinuli vnitřní duchovní zrak. A dokonce lidé zapomněli, co lidstvo dříve vědělo. Ještě staří Řekové, když mluvili o Merkuru, měli na mysli souhrn duchovních bytostí této planety, nikoli fyzické těleso samé. Když mluvili o Měsíci, hovořili o světě Andělů, když mluvili o Merkuru, tak měli na mysli Archanděle, Slunce spojovali s Mocnostmi atd. Časem spirituální učení ztratilo souvislost s fyzikálními výrazy pro tyto duchovní bytosti a také věda o materii časem se stala materiálnější a stará jména, mající i duchovní význam, podržela i pro materiálně. Úkolem moderní duchovní vědy bude propojení úrovně fyzické a duchovní, propojení Země s duchovními hierarchiemi.

Stejně jako člověk prochází ve svém vývoji jedním vtělením za druhým, tak všechny bytosti světa prožívají inkarnaci a reinkarnaci; i planetární bytost, jako je naše Země, prochází znovu ztělesněním. Země prošla již 4 vtěleními: jako Saturn, Slunce, Měsíc a Země. Každý planetární stav má svou úlohu. Úlohou Země je umožnit člověku lidské bytí. Stát se člověkem znamená dospět k vědomí svého *já*, odlišit se jako *já* od vnějšího světa. Božstva, která jsou dnes v duchovních výšinách, nebyla vždy božstvy, nýbrž

k božství svým vývojem vystoupila; kdysi také prožívala své lidství. Andělé prožívali stav lidství na Měsíci, Archandělé na Slunci a Archai na dávném Saturnu. Na naší Zemi působí již 4 živly, na dávném Saturnu byl jen živel ohně, člověk na Saturnu, duch osobnosti, měl jen tepelné, ohňové tělo. Dnešní člověk má možnost přijmout do své tělesnosti, do své kostní a krevní soustavy vedle živlu ohně i živel plynný, tekutý a pevný.

Člověk je od dob pradávných poután k Zemi, na Zemi probíhá jeho vývoj a vývojově vyšší bytosti jej musí vyučovat. Z vyšších sfér proto sestupují na Zemi bytosti, které nejsou k Zemi poutány a vtělují se do lidských těl a stávají se duchovními učiteli lidstva. Po vývoji zemském projde lidstvo ještě vývojem jupiterským, venušiným a vulkánským. Od jednoho stavu planetárního ke druhému je lidstvo vedeno Mocnostmi, Duchy formy; ti pečují o to, aby, až bude pozemský vývoj ukončen, mohlo lidstvo správně projít pralájou a najít cestu k nejbližšímu cíli, k jupiterskému vývoji. Vývoj lidstva od doby lemurské je řízen Duchy osobnosti, Archai. Jednotlivce řídí Andělé, větší skupiny, národy, pak Archandělé.

Hierarchie duchů: 1. Serafové; Cherubové; duchové vůle neboli Trůnové, Thronoi; 2. duchové moudrosti neboli Panovníci, Kyriotétes; duchové pohybu neboli Síly, Dynamis; duchové tvaru či formy neboli Mocnosti, Exusiai; 3. duchové osobnosti Prasíly, Archai; Archandělé; Andělé; 10. v pořadí je Člověk, který se v duchovní bytost teprve vyvíjí.

Na Zemi je vše zahaleno, oděno v Máju, v klam. Duchovnost a duševnost předchází tomu, co je fyzické. Máme dvojnásobnou Máju: vnější máju světa smyslů a vnitřní máju duševního života; za vnější májou stojí duchovní bytosti, jež mají svůj střed ve Slunci, za májou vnitřního života stojí bytosti měsíční. Člověk má všechny svoje principy uzavřené v sobě, dostalo se mu pevné hmoty, živlu zemského od Země a to ještě ne tak dávno; nedovede si představit, že nějaké fyzické tělo by se mohlo rozplývat, rozprchávat, že nepotřebuje být nějak odděleno. Ve vodě, ve vzduchu a v ohni žije nejrozmanitějším způsobem éterická a astrální podstata Andělů, nejbližší hierarchie nad člověkem. Co postřehují naše tělesné smysly, je pevný živel, v němž žijí duchové vůle; tomu je základem živel vodní, v němž žijí duchové moudrosti; tomu je základem živel vzdušný, v němž žijí duchové pohybu a živel tepelný, v němž žijí duchové formy, Elohimové; všechny živly se vzájemně prostupují. Co se tedy běžně chápe jako hmota, je pouhou iluzí, představy o hmotě jsou Májou.

Pro jasnovidné vědomí se nad každým kouskem naší Země vznášejí zvláštní duchovní oblačný útvar, jakási éterná aura určitého území. Úplně jiná je taková aura nad Itálií, jiná nad Německem, Irskem, Českem, Polskem, Tibetem. U člověka je jeho éterná aura poutána tak dlouho, dokud žije. Mění se po čas života jen potud, jak se člověk v životě vyvíjí, jak roste jeho inteligence, morální dokonalost apod.; pak vidíme, že se lidská aura mění z vnitřku navenek. U éterných aur územních je to jiné. Po dlouhé doby mají sice jistý základní tón, cosi co trvá po dlouhé časy. V těchto aurách se ale dějí určité rychle probíhající změny, což je odlišuje od lidských aur, které se mění jen poznenáhlu a jen z nitra navenek. Aury nad územími se mění průběhem vývoje tehdy, když některý národ opouští své bydliště a osídlí jiné území. Právě to je zvláštní, že éterná aura nad určitým územím nezávisí jen na tom, co vystupuje z půdy, ale na tom, který národ na území sídlí.

Co nazýváme duší národa? Cosi, co se uznává jako společná vlastnost lidí, kteří spolu žijí na určitém kusu půdy. Éterné aury Evropy se měnily zejména v době stěhování

národů. V éterné auře národů je tedy něco, co se může náhle změnit a tato změna může být dokonce v určitém vztahu k vnějším příčinám. Co se fyzickým očím objevuje v zelené pokrývce Země, ve zvláštní konfiguraci půdy, to je vlastně jen mája, vnější iluze. Je to jakási zhuštěnina toho, co působí v éterné auře.

Člověk úzce souvisí s územím, kde se narodil, stává se závislým na všech poměrech země příslušející k tomuto místu, jako na vyzařování podstaty půdy, na úhlu dopadu slunečních paprsků, na nadmořské výšce atd.; člověk je určen vlastnostmi, které dostává působením sil země vázaných na určité místo. To vše určovalo kdysi jeho rasový charakter. Na sklonku doby lemurské vznikly plemenné znaky působením místa zrození a v první době poatlantské byl člověk přímo závislý na svém okolí. V pozdější době začínají být plemena vázaná na dědičnost a ne již na místo. Plemena povstala a zase jednou zaniknou, nebude jich. V naší době se rasový charakter již překonává. Svými inkarnacemi jsme účastni na stinných i jasných stránkách všech plemen a národů, tím se naše vědomí stává obsáhlejším.

Na místě ležícím v nitru Afriky působily ze Země všechny síly, které mohly uchvátit člověka zejména v první době dětství. Později slábnou, ale co z nich přichází, vtiskuje se nejsilněji. Touto vlastností je podmíněno hlavně černé plemeno. Postupem do Asie najde se místo, kde jsou člověku trvale vtiskovány znaky mládí; to jsou plemena žlutá a hnědá. Jdeme-li od Východu na Západ, od Asie k Evropě, pak zralé znaky vtiskuje člověku příslušný bod na území evropském. To je zákonitost, stejně tak, jako že člověk prochází řadou svých vtělení různými rasami. Vedeme-li tuto linii dále na západ, pak na území Ameriky působí síly ležící za prostřední třetinou života. Tu přicházíme k silám, které mají co činit s odumíráním člověka. Tato linie je reálnou křivkou, tak se ubírají síly patřící k zákonitosti Země.

Aby lidstvo bylo osvěženo novou silou mládí, dochází k tažení na Východ, které směřovalo ze staré Atlantidy přes Evropu do Asie. Potom zase nastalo tažení na Západ. Nyní začala jakási doba vyššího stupně vývoje plemen, totiž vývoj kultur. Tažením od Západu na Východ nastala taková svěžest mládí, že mohla vzejít zvláštní duchovní konfigurace, která charakterizuje původní indickou kulturu, celá *atlantská kultura se v jistém směru opakuje v prastaré kultuře indické*. Čím dále na Západ, tím se kulturám vtiskují vlastnosti zralejšího věku. Čím dále na západ, tím méně je produktivní kultura, blíží se svému odumření, více kvetou jen vnější části kultury, které jistým způsobem přecházejí ve stařectví. Člověk na západě může ještě vykonat pro lidstvo mnoho velkého v objevech, ve všem, co je nezávislé na osvěžující síle mládí. Je ještě kultura, která si zachovala starou kulturu atlantskou a přenesla ji do doby poatlantské. Je to kultura čínská, která na rozdíl od indické se uzavřela a zůstala ztrnulá. Opakovala jen to, co bylo ve staré atlantské době. Čínská zeď jakoby pomyslně uzavřela i tuto oblast.

Člověk od dětství roste nejprve až do jistých fyzických rozměrů a pak teprve roste jeho duchovno. Co je stísněno do malého dítěte, musí se napřed fyzicky roztáhnout. Pak je utváření člověka staženo do nitra. Tak je tomu i s lidstvem ve velkém a dokonce je tento zákon vyjádřen i v pevninách. Původní východisko v Africe a pak se prostor, na němž se lidstvo zdokonaluje, rozšiřuje v rozsáhlou plochu asijskou. V Evropě je do menších rozměrů stlačován prostor, na kterém je lidstvo rozšířeno. Čím dále na Západ má snahu se stlačovat, to vše souvisí s duchovním postupem vývoje, sama kultura čím dál na západ se stává ztrnulejší, stárne, bere na sebe element odumření. Lidé jdoucí do západních kultur si musí přinášet osvěžení opět z Východu. Středoevropské území si musí

uvědomit svou vlastní produktivitu, v Evropě se musí lidé upamatovat na své vlastní duševno. To vše je příčinou, proč musíme právě na Západě hledat část lidstva, kterému má být přineseno něco z Východu.

Ve světovém prostoru jsou síly a tyto síly jak v člověku vnějším, tak i vnitřním, jsou vždy v souvislosti s některým posláním, vázaným na určitou dobu, stupeň vývoje. V první duchovní hierarchii máme síly nejmohutnější, přírodní síly základu. Za to, že můžeme stát na pevné půdě, děkujeme té okolnosti, že sféra sil zářících z prostoru se ustavičně setkává se sférou sil zářících ze Země. Tam, kde se setkávají, tvoří se rozhraní a to je povrch Země. Co proudí ven, to je působení Trůnů neboli duchů vůle. Co sem přichází ze světového prostoru, to jsou síly jistých duchů pohybu. Oba druhy sil dávají rozličnou konfiguraci povrchu Země. To, co vidíme venku, je nejkrajnější klam, Mája. To, co skutečně existuje, je vyrovnávání sil a jakoby úmluva duchů tvořících konfiguraci Země. Můžeme tedy říci, že naše planeta je vytvořena tak, že z jejího středu působí duchové vůle, Trůnové, Cherubové a Serafové. Kde je hranice vzduchu, vody a pevné země, tam vzniká povrch. Na tomto vlnícím se povrchu takřka tančí duchové tvaru a uvádějí jej do klidu a tvaru, jejich společné působení dává konfiguraci našemu okolí.

Ve druhé hierarchii máme síly žijící a tkající kolem nás v éterném živlu. Hudba sfér zní ve dne v noci, člověk ji může slyšet, jen prošel-li jistým duchovním vývojem. Duchové moudrosti vysílají své působení zvenku, působí do tkajícího světla a do hudby sfér, prochvívající prostor. To je život světového éteru, který září až k Zemi. Život proudí ze světového prostoru k Zemi a je zachycován bytostmi. To pochází od duchů moudrosti. Třetí hierarchie intimně prochvívá a proniká životem nás samy. Archandělé, kteří mají duchovní zákony v sobě, nemohou do fyzických zákonů zasahovat, nejsou ještě ve svém vývoji tak daleko, aby mohli zasahovat. V této věci jsou závislí, proto se vtělují ve fyzickém těle, v tom, co značí konfiguraci půdy, co je ovládáno fyzickými zákony. Tam se éterné tělo národa ještě nemůže organizačně uplatňovat. Proto je vyhledávána vhodná půda a z tohoto manželství mezi éterným tělem, které je nyní zpracováváno duchovně-duševními silami, a mezi fyzickou částí země povstává to, co se nám projevuje jako čarovný dech ve vnějšku národa, co může nejasnovidný člověk v určité zemi jen pociťovat.

Jak tedy působí práce Archanděla či Ducha národa v éterném těle, které se zvedá nad zemí a jak působí do lidského bytí, které se pohybuje na této půdě a které žije v oblaku ducha národa? U člověka se síla Archanděla projevuje trojím způsobem. Smísením trojího potom nastává zvláštní charakter, ráz, který v této auře národa žije. Éterná aura působí v temperamentech na letoru cholericickou, flegmatickou a sangvinickou, na temperament melancholický ne. To, co je silou éterné aury národa, vtéká do těchto tří temperamentů. Působí zde tedy nekonečná rozmanitost. To, co působí do temperamentů, to potom tvoří národní charakter člověka. Lidská činnost pak působí zpětně na ducha národa.

Člověk je jevištěm, na kterém se setkávají Archandělé ještě s jinými bytostmi, které spolupůsobí. Duch národa působí neobyčejně jemným, intimním způsobem na jednotlivou lidskou duši tím, že tká v temperamentech. Mnohem silněji a mohutněji tu působí jiné bytosti. Ve vývoji také existuje ještě zvláštní tajemství; je to zákon, že jisté bytosti zůstávají pozadu. Na každém stupni se opožďují určité bytosti, které potom na následujícím stupni nejsou na normální výši, ale mají charakter, který měly mít na stupni dřívějším. Mezi nimi jsou též duchové tvaru či Mocnosti. Ti jsou nad lidstvím

povznesení o 4 stupně, proto mají nesmírné síly, působili by robustněji, avšak pro své působení nemají jiný prostor, než na kterém stojí Archandělé. Mohou zasahovat hluboko do lidské přirozenosti, až do fyzického útvaru, přes to, že jsou jen na stupni Archandělů. Bytosti, které dávají člověku řeč, jsou vlastně Mocnosti. Působí na Zemi, zatímco jejich ostatní druhové působí ve svém Já ze Slunce do světového prostoru.

Elohimové patří k Mocnostem, k Duchům formy. Eloah=mocný, Elohimové je mn.č. Elohimové prodělali stupeň lidství ještě před dobou starého Saturnu a provázeli, tvoříce a pořádající svým myšlením bytí starého Saturnu, Slunce, Měsíce a zasáhli i do bytí pozemského. Co se jevílo jako element spřádání tepelného, vzdušného a vodního živlu, to je zevní tělesnost Elohimů; v živlu tepla více působila jejich duchovnost, v živlu vzduchu a vody jejich tělesnost. Bytost Elohimů je rozprostřena přes celý kosmos, kosmos je tělesností Elohimů. Elohimové způsobili, že nastalo světlo, sami se projevovali světlem, vyznačili hlavní linie světového bytí; jak šel vývoj dále, tak se specializoval a k tomu pomáhaly jiné bytosti hierarchie. Člověk byl cílem tvorby Elohimů, Jahve-Elohim vdechl člověku božský dech, tím nabyt člověk vyššího článku, než měla zvířata, bylo mu vtištěno *jáství*. Fyzický člověk je potomkem člověka éterného, jeho zhuštěným stavem; člověk stvořený Jahvem přicházel do Atlantidy. Elohimové svou činností se povznesli na vyšší stupeň, nezůstali jen skupinou, stali se jednotným celkem a tato jednota se stala bytostnou; každý z Elohimů uměl něco zvláštního, zdokonalovali se, uskutečnili sjednocení ze sedmi v celek, souhrn Elohimů je nazýván zpravidla Bůh, Bible mluví o Jahve-Elohim jako o Hospodinu Bohu.

Na společné působení národního temperamentu pohlížíme ve spojení s řečí. K tomu, aby něco v duchu času povstalo, jsou nutné i fyzické předpoklady. Fyzické poměry uskutečňují Prasily neboli Archai. Zrcadlovým obrazem jejich práce je souhra všech okolností na určitém místě Země, lidmi často vnímaná jako *náhoda*.

Osobnosti lidské vyrůstají za zcela určitých časových poměrů, které jsou organizovány a seskupeny prací vyšších duchovních bytostí. Napřed musely být vynalezeny a sestaveny čočky jako je tomu u dalekohledu, aby mohlo lidstvo učinit pokrok prostřednictvím třeba Keplera a Koperníka. V nitru lidí pracují opozdivší se duchové tvaru, mající charakter duchů osobnosti, konfigurují uvnitř mozku a dávají myšlení určitý směr. Tak je jimi v různých obdobích myšlení člověka podněcováno, takže každý věk má určitý způsob myšlení. Tak jako na předběhnutí ve vývoji, tak stejně i na setrvání v dřívějších vývojových epochách pohlížíme jako na druh oběti. Duchové nezůstávají pozadu proto, že se neučili, nýbrž z veliké moudrosti, která ve světě vládne.

Kdysi byla přímo učiněna vzájemná úmluva jedním z vedoucích duchů národů normálním Archandělem, s jedním duchem myšlení působícím v nitru, tedy s mimořádným duchem osobnosti a zároveň byl upraven harmonický poměr s příslušným mimořádným Archandělem, vedoucím duchem řeči v té době. Tak je ve vývoji lidstva bod, kde takřka působí normální a mimořádné archandělství společně a současně s působením určitého způsobu myšlení vyvolaného z nitra jedním mimořádným duchem osobnosti. Smlouva těchto tří stran se zrcadlí v národě indickém, v první poatlantské kultuře, kdy vznikla konstelace nejharmoničtějšího působení tří duchovních bytostí. To je příčinou, proč stará posvátná řeč Indů působila tak mocně, proč měla ony mohutné historické a kulturní účinky. Tuto sílu přinesli právě mimořádní Archandělé, kteří působili v řeči. Na ní také spočívá zvláštní síla indické filosofie, která jako z nitra navenek tvořící myšlení ještě nebyla dosažena žádným jiným národem na

světě. Výsledek toho se projevuje v historické úloze indického národa, na tom spočívá ucelenost myšlení indické kultury. Pravé poznání národa spočívá na tichém odposlouchávání těchto vnitřních sil a na vyzkoumání podílu, který má každý činitel na konstituci národa. Světové dějiny, pokud jsou dějinami národů, pochopíme správně, sledujeme-li normální a mimořádné Archanděly a mimořádné duchy osobnosti v jejich vzájemném pořadí, v jejich společném působení a v posloupnosti národů v průběhu světových dějin.

Tělesným smyslům člověka se otevírá *vnější* svět, avšak *duchovní* svět je obyčejnému člověku uzavřen. Kdyby měl člověk volný výhled i do oblastí vyšších, nemohl by pochybovat o existenci duchovního světa a žádný materialismus by nemohl ani vzniknout. U Archanděla počíná jeho duševní život v prožívání duše rozumové a pokračuje vzhůru do Já, kde se rozšiřuje do světa vyšších tříd, do duchovních skutečností. V nich Archanděl žije podobně jako člověk v říši zvířat, rostlin a nerostů. Já Archanděla je o dva stupně výše, jím tkví v duchovním světě. Je-li upřen duchovní pohled Archanděla na svět, vnímá v něm určitá lidská střediska s jakousi auroou kolem. Lidé s bohatším duchovním obsahem činí na něj intenzivnější dojem. Nitro duchů národů tvoří tři modifikace v těle *éterném*.

Forma vědomí, celý duševní život Archandělů je jiný, nežli u člověka. Vnější svět člověka tyto o dva vývojové stupně vyšší bytosti vůbec nevnímají, co je podníceno zevně (mája), co člověk zpracovává rozumem a prožívá myslí, nemá pro ně význam a do toho nezasahují. Polovina našeho vnitřního růstu, polovina naší duše rozumové a vědomé je naplňována z nitra, jsou to různé ideály estetické, mravní, ideje – až sem mohou Archandělé proniknout. Jako my lidé vcházíme do vnějšího světa a zpracováváme jej a přetváříme v nástroje, tak zase my lidé jsme objekty, které patří do pracovního pole příslušného ducha národa. I u těchto bytostí se dostavuje období mládí, plná tvůrčí síla a stáří, kdy Archanděl takovou pospolitost opouští, vstupuje do svého dévachanu, aby si později opět vyhledal nějakou národní pospolitost. Vůči osobním věcem, které člověk prožívá skrze smysly, stojí Archanděl cize. Mezi těmito bytostmi a člověkem stojí proto zprostředkovatelé, bytosti andělské.

Andělé jsou duchovní bytosti stojící ve vývoji o jednu příčku výše, než lidé a nyní jsou zaměstnaní proměnou svého těla astrálního v manas, se svou prací jsou blízko konci. Člověk v přítomném věku je teprve na začátku této práce, proto se stýkají oblasti těchto dvou bytostí mnohem intimněji. Andělé jsou celou svou bytostí přikloněni k astrálnímu tělu, proto mají plné porozumění pro vše, co může lidská bytost prožívat skrze bolest i radost. Na straně druhé sahá jejich vědomí až do oblastí, kde je svět vědomí Archandělů. Přijímají proto rozkazy duchů národů a vnášejí je do jednotlivých lidí. Co patří k záležitostem přímé národní pospolitosti, to tvoří inspirace Andělů. Archanděl ví, co musí být vykonáno v době rozmachu národa, i v době přechodu ke stáří národní pospolitosti. Do éterné aury národa zasahují síly ducha národa, které modifikují podle tří druhů sil éterné tělo člověka.

Cíle *abnormálních* duchů osobnosti jsou jiné, a když se zkrříží s opatřeními ducha národa, tak je zevně patrné, že se uprostřed některého národa tvoří skupiny se zvláštními úkoly. To může trvat i staletí. Na příklad v roztržitěné společné německé národnosti v menší národnostní skupiny, jde o takovou souhru duchovních bytostí. Takové národy mají málo centralizace a více hledí na vytvoření individuality; tím se může projevit četná rozmanitost. Někdy pro splnění úkolu doby musí duch času odloučit

část národa, dochází k odštěpení národní pospolitosti. Například když se holandský národ odštěpil od společné základny s národem německým. Nebo odloučení portugalského národa od španělského. K odloučené části národa se pak vtělí normální i abnormální Archanděl. Co se tedy děje ve vnějších dějinách, je jenom vnějším odleskem dění duchovních bytostí, stejně jako vnější člověk je jen odleskem projevu člověka vnitřního.

Jako je oblast, kde působí společně normální a abnormální Archandělé, tak je též oblast spolupráce normálních a abnormálních duchů tvaru, opozdilých duchů pohybu. Tímto společným působením se tvoří rasy, plemena, které musíme rozeznat od národů. Národ není plemeno, leží mezi rasou a individualitou. Plemeno se může štěpit na nejrůznější národy. Mluvíme o národu norském, německém, holandském, ale mluvíme o germánské rase. Co dělá všechny lidi po zeměkouli stejné, to způsobují normální duchové tvaru. Co člení lidstvo v plemena, to způsobují abnormální duchové tvaru, kteří se zřekli vlastního pokroku ve prospěch rozmanitosti lidí.

Ve světě astrálním nejprve spatřujeme nitro. Duchové pohybu jsou první viditelné bytosti v astrální úrovni, ještě dříve viditelné než Andělé. Pro vytvoření plemen jsou potřební, pro jasnovidné zření jsou v jistém smyslu svůdnými duchy. Tito duchové mají své podřízené duchy, které stojí vždy pod dotyčnými hierarchiemi. Také vyšší bytosti mají své podřízené bytosti: Duchové vůle Undiny, Cherubové Sylfy, Serafové Salamandry. Abnormální duchové tvaru objevují se na astrální úrovni jako ohyzní duchovní bytosti, mají své podřízené duchy. Jsou to duchové působící v tom, co souvisí se vznikem lidských plemen, co je u člověka závislé na živlu vázaném k Zemi, na živlu souvisejícím s rozmnožováním, plozením apod. Jsou to bytosti a oblast, která náleží k nejpestřejším a nejnebezpečnějším v astrálu. Může být nejsnadněji nalezena těmi, kteří přicházejí ke zření nesprávným způsobem. Mnohý musel draze zaplatit, když se mu zjevil zástup těchto nižších duchovních bytostí.

Ve staré Ptolemaiově soustavě tvořila střed naší sluneční soustavy Země, což je správné, pokud nám jde o pohled duchovní, který vychází z oblastí svrchovanosti duchovních hierarchií; ty se nacházejí spíše v kružicích, než na jednotlivých planetách: celý okruh Země až k Měsíci je vyplněn působností Andělů; okruh Země až k Merkuru je vyplněn působností Archandělů, k Venuši kruh Duchů osobnosti, ke Slunci kruh Mocností atd. Pozdější Koperníková soustava je založena na fyzickém pozorování, byla vytyčena jako hypotéza a vypočtena v době, kdy již vymizelo poznání duchovních souvislostí. V budoucnu budou lidé opět vědět o duchovních světech a budou opět používat starou Ptolemaiovou soustavu se Zemí jako s počátečním bodem perspektivy. Od 15. a 16. století bylo pro lidi ztraceno vědomí, že existuje svět ducha a že ve světě ducha jsou jiné perspektivy. Přímo postupující linii k dokonalosti je třeba hledat od člověka směrem vzhůru, proto pro duchovní vývoj a působení stojí ve středu naší sluneční soustavy Země a ne Slunce.

Aby člověk mohl rozvíjet své vnitřní a vnější síly, k tomu bylo zapotřebí tří po sobě jdoucích posláních, stavů Země. A hierarchické bytosti pokaždé musely spolupůsobit, aby mohla být splněna úloha těchto tří posláních, aby člověku mohlo být dáno, co je zjevné v jeho dnešní soustavě. Za starého Saturnu počala naše evoluce. Starý Saturn byl zprvu tak veliký, jako celá naše sluneční soustava, byla to tepelná saturnovská koule (činný zde byl jen živel ohně), která se dál vyvíjela v kouli sluneční. V okruhu koule sluneční zřetelně vystoupily bytosti, jež tvoří Zvěrokruh, tedy Trůnové, Cherubové a Serafové;

jsou velmi individualizované a tyto 3 skupiny bytostí tvoří kruh kolem dávného Saturnu. Na starém Saturnu byla vytvořena první vloha fyzického lidského těla, vloha srdce. Srdce bylo označováno jako Lev v těle a ten směr Zvěrokuhu byl nazván oblast Lva; hrudní pancíř byl vytvořen k ochraně srdce a nazván dle zvířete, který takový pancíř má, dle raka. Podle stejného principu byly pojmenovány i ostatní oblasti Zvěrokruhu. Ve skutečnosti je tak do světového prostoru promítnut celý člověk.

To, co sem přišlo na počátku našeho vývoje před vývojem saturnským, to bychom museli hledat venku, mimo Zodiak. Světová pramoudrost to nazvala kříšťálovým nebem, v něm byly uloženy činy bytostí dřívějších evolucí. Kdybychom šli výše nad Serafy, přišli bychom do oblasti božské Trojice. Serafové, Cherubové a Trůnové bezprostředně zří na Božství. To, k čemu se má člověk vyvinout, to má 3. hierarchie od počátku. Zírání na Boha je tak velikou silou, že přímo bez uvažování či usuzování konají to, co jim Božství přikazuje. Zření 2. hierarchie na Božství již není tak bezprostřední, nevidí Boha v jeho bezprostřední podobě, ale v jeho projevech. Popud Boží není již tak silný, ale je stále bezprostřední, proto i pro Panovníky, Síly a Mocnosti bylo jistým způsobem zcela vyloučeno podniknout něco, co Božství samo nechce.

Dříve, než něco ze starého Saturnu vstoupilo do bytí, vzešel v Božské Trojjedinosti plán, k jehož provedení bylo třeba bytostí. Prvními bytostmi kolem božství je 1. hierarchie; Serafové mají za úkol přijímat nejvyšší ideje a cíle světové soustavy od Trojice. Cherubové v moudrosti budují plány, cíle a ideje, jsou Duchy nejvyšší moudrosti, přeměňují v proveditelné plány to, co jim jako údaj dávají Serafové. Trůnové pak to vše přeměňují ve skutečnost tak, že dávají vtékat do prostoru, který byl vyhlédnut pro novou sluneční soustavu, svoji vlastní podstatu, podstatu původního světového ohně. Druhá hierarchie, kterou zveme Silami, pracuje uvnitř hmoty starého Saturnu, uvnitř saturnské podstaty. Vývoj probíhá zhušťováním, ze stavu tepelného se starý Saturn zhušťil v plynné Slunce, a po té podstatě sluneční se zhušťila v měsíční stav tekutý, k formě vody (vše tekuté, i rozžhavené kovy, bylo zvané vodou). Měsíc ještě neměl pevnou zem, byl tvořen 3 živly; byl ve stavu tepelném, plynném a tekutém. Světová tělesa se nezhušťují sama od sebe, zhuštění způsobují duchovní bytosti, každý následný stav je stavem většího zhuštění. To způsobily Síly, Duchové pohybu tak, že látku starého Slunce stlačili až ke hranici dnešního Marsu; Mars je hraničním kamenem pro staré Slunce.

V době vlády Sil došlo ke sporu na nebi; uprostřed mezi dvěma hraničními mezníky, Jupiterem a Marsem, se nachází ono veliké bojiště pozorované na nebi. Trosky drobných planet a řada planetoidů mezi Jupiterem a Marsem jsou svědky sporu mezi pokročilými Silami, které odloučily dávné Slunce a mezi opozdivšími se Silami, které vytvořily kolem něho kroužící Měsíc. Pokročilí Panovníci stáhli celou masu sluneční soustavy až k mezníku Jupitera, Síly stáhly celou soustavu až k hranici Marsu. Nauka o sporu na nebi tvoří podstatnou část všech mystérií, obsahuje též pratajemství o vzniku zla. Také něco z tohoto sporu na nebi proznívá v prvních větách božské Gíty.

Lidé se mohli dost dobře vyvíjet; ale aby lidstvo se mohlo stát ještě silnějším, bylo třeba, aby mu byly do cesty položeny vývojové překážky, aby jejich překonáním se stalo silnějším. Proto část hierarchie Sil byla odvolána, aby kladla vývoji překážky: tak vznikla možnost omylu a zla, možnost volby a svobody. Božství přes okliku zla chtělo vyvinout silné dobro. Síly, které byly odveleny, nebyly ještě samy od sebe zlé, ale byly vlastně výrobci zla. To je jev zvaný jako *spor na nebi*. Ony Síly se postupem měsíčního

vývoje staly svůdci Andělů; tady, od Slunce k Měsíci nastal spor na nebi. První, kteří měli možnost stát se zlými, byli Andělé, kteří na Měsíci prodělávali svůj stav lidství.

Právě tím, že existovaly překážky vývoje, bylo do vývoje včleněno něco nového. Když měsíční vývoj přešel k vývoji pozemskému, existovali andělstí lidé pokročilí a také zpozdilí. Pokročilí se začali zabývat člověkem v době, kdy se stal v Lemurii zralým k přijetí lidského „já“ a vedli ho mimo následky sporu na nebi, daly přednost výstupu do duchovních světů. Opozdité bytosti měsíčního vývoje zveme bytosti luciferské a ty zaútočily na astrální tělo člověka, naočkovaly mu možnost omylu a zla do těla astrálního, ale tím i možnost dostat se vlastní silou nad omyl a zlo. Tím byla člověku dána možnost, aby sám ze sebe dosáhl cíle, jehož ani nejvyšší Serafové dosáhnout nemohli, neboť jednájí jen dle popudu Božství.

Ze všech hierarchií tedy jen u části Andělů a u člověka začíná možnost svobody. Avšak teprve u člověka je vytvořena správným způsobem. Když člověk vstoupil na Zem, propadl náporu luciferských duchů, kteří pronikli do jeho astrality. Aby nebyl přemožen silami, které ho táhly ve vývoji dolů, zastiňovali ho Andělé a Archandělé, kteří nepadli; vtělovali se do určitých osobností a vedli je až do doby příchodu Krista. Kristus působil především tím, co konal. Ostatní náboženské soustavy působí svými naukami a ty jsou stejné, jako v křesťanství. Kristus, má-li mu být skutečně porozuměno, musí být přítomen v lidském „já“ a ono se musí pro přijetí Krista svobodně rozhodnout. A právě tím, když se toto lidské já spojí s Kristem, přijímá do nitra realitu, božskou sílu, nikoli jen nauku.

Když je lidské já Kristem proniknuto, pak září Kristova síla i do astrálního těla z nitra člověka, tím se smazávají, rozpouštějí ty vlastnosti, které do astrálního těla naočkovaly luciferské bytosti a které se v člověku projevují jako nízké vášně; tím současně Kristem prozářený člověk vykupuje tyto padlé anděly. Tím, že v lidstvu působí Kristův impuls, tím budou vlastnosti získané pádem do hmoty zase zpětně proměněny ve vzestupném vývoji, bude se to dít dokonce rychleji, nežli sestup: promění sobectví v nezištnost, lživost v pravdivost, nebezpečí omylu v jistotu k pravdivému úsudku; nemoc se stane podkladem k ještě většímu zdraví, neboť nemoci, které člověk přemohl, stanou se zárodkem ještě k většímu zdraví. Pak i smrt ztratí svůj osten a člověk bude vědět, proč čas od času musí odložit své fyzické tělo, aby v řadě vtělení pronikal stále vývojově výš. Člověk prožívá své lidství naprosto jinak, nežli duchovní hierarchie před ním. Člověk má ve světovém vývoji naplnit úplně nové poslání a s tímto posláním sestoupil dolů do pozemského života: má přinést do světa svobodu a se svobodou to, co zveme láskou, neboť bez svobody není láska možná. Čili měla-li do našeho kosmu vstoupit láska, potom se tak mohlo stát pouze prostřednictvím svobody, prostřednictvím Lucifera jako svůdce a následně prostřednictvím Krista jako Vykupitele člověka a po té i padlých bytostí. Proto je Země oběžnicí svobody a lásky.

V člověku uzraje hierarchie, která koná vlastní příkazy a to následujícím vývojem jupiterským, venušiným a vulkanským. A tak po Andělech a Archandělech, kteří bývají také zvaní Posly a Arciposly proto, že nevykonávají vlastní příkazy, ale příkazy hierarchie stojící nad nimi, bude do řady hierarchií přiřazen i Duch svobody, Duch lásky a to je 10. hierarchie, která se teprve vyvíjí, ale k duchovním hierarchiím náleží. Ve vesmíru nejde o prosté opakování, ale pokaždé, když je ukončen jeden světový cyklus, je do světové evoluce včleněno něco nového. A včlenit toto nové je posláním hierarchie, která stojí dnes na stupni svého lidství.

V saturnském věku založili Duchové vůle fyzické tělo člověka. Ke konci věku starý Saturn zanikl, rozplynul se. Když uplynula pralája, vývoj pokračoval dále, začalo nové tvoření, nová evoluce. Nejprve se celé saturnské bytí opakovalo a pak začalo 2. tvoření. Ve věku slunečním založili éterické tělo člověka Duchové moudrosti, v měsíčním věku založili astrální tělo Duchové pohybu a v pozemském věku založili „já“ Duchové formy čili Mocnosti.

Zatím co se vytvářel starý Saturn, ona mohutná ohnivá koule, z níž v podstatě vznikla celá naše sluneční soustava, prožívali duchové osobnosti své lidské bytí. Za slunečního vývoje prožívali svoje lidské bytí Archandělé neboli Duchové ohně. Za měsíčního vývoje Andělé a na Zemi prožívá svoje lidské bytí člověk. Člověk tedy má co do činění se vším, co se stalo před ním. Posláním starého saturnského stavu obdržel člověk podnět k fyzickému tělu a k vůli. Posláním Slunce obdržel tělo éterické a citění a naplněním poslání Měsíce tělo astrální a sílu myšlení. Posláním Země obdržel člověk „já“ a v dalším svém vývoji pak jeho lidské já přetváří tělo astrální, éterické a fyzické v manas, buddhi a v Átmana, až je zcela proniknuto jástvím a vnitřní prací v duchovního člověka. Co člověk v sobě přepracoval, jde s ním navěky; co ještě nepřepracoval, na čem jeho já nemá podíl, to se rozptýluje v astrálním světě. Čím dokonalejší je člověk, tím méně toho zanechává v astrálu, až jeho astrální tělo je zduchovněno, až svými zbytky v astrálním světě nemůže nikomu na Zemi uškodit. Stejně tak přepracovává své éterické čili životní tělo a nakonec i tělo fyzické a stává se pánem nad svými těly a stává se schopným tato těla si vytvořit sám z látky astrální a éterické. Vývoj vede od stavu, kdy bytosti přijímají, ke stavu, kdy ze sebe vyzařují, kdy tvoří jako 1. hierarchie. Od tvora k tvůrci se vyvíjí každá bytost.

Naše vnější fyzické tělo vzešlo za starého Saturnu z duchů vůle, je vůlí viděnou zvenku. V periodě Slunce založili duchové moudrosti působením živlu moudrosti to, co se v nás odráží jako vnitřní moudrost. Co se odráží v naší astralitě a v našem prvku myšlení, k tomu bylo třeba poslání Měsíce. Posláním Země má zastavit nerovnováhu těchto prvků tím, že budou uvedeny do správného stavu rovnováhy. Člověk je vetkán do zemského poslání, aby vybudoval rovnováhu napřed ve svém vlastním nitru, v *myšlení, citění a chtění*. Na počátku zemského vývoje jsou tyto tři složky v nepořádku, kdo má jen trochu sebepoznání, může to pocítit sám na sobě.

V duchovní symbolice bylo poslání Země vyjadřováno vždy obrazcem rovnostranného trojúhelníku, jako absolutního symbolu pro rovnovážné působení sil, které měly v dřívějších třech vtěleních Země střídavě dočasnou nadvládu. Člověk na Zemi je povolán k tomu, aby vytvořil z nitra navenek celou svou bytostí především rovnováhu toho, co dříve různým způsobem a v různých dobách dočasně převládalo. Touto rovnováhou tří sil naše nitro skutečně produktivně vytváří něco nového. Tím se ke třem předchozím vyvíjí čtvrtý prvek, prvek lásky. Láska se v dění světa může vyvíjet, jen když nastane absolutní rovnováha tří dříve získaných sil. Planeta Země je oběžnicí lásky. Působení lásky má být vetkáno posláním Země po všechna následující vtělení Země do celé evoluce. Tím se z trojnosti stává čtvernost. Tato čtvernost spočívá svým čtvrtým prvkem na nejnižším stupni. Počíná nejnižší formou lásky a bude třibena a očišťována až se projeví jako úplně rovnoprávný prvek.

Dnes je prvek lásky ještě velmi nedokonalý. Až naplní Země své současné poslání, bude jasně skvoucí. Společné působení prvků myšlení, chtění a citění je takové, že se vlastní silou stává substancí lásky. Posláním duchů tvaru je uvést dřívější tři stavy v rovnováhu,

zveme je tedy duchy lásky. Hlavní vlákna budou utkána duchy tvary, je to jejich poslání. V tkanivu tkají též abnormální duchové tvaru, kteří jsou vlastně duchy pohybu to, co tvoří lidská plemena. Abnormální a normální duchové času vetkávají dějinný vývoj. Archandělé s normálním a abnormálním vývojem jednotlivá období vývoje národů a řečí a konečně zde působí Andělé, kteří staví člověka na pravé místo na Zemi.

Na starém Saturnu bylo již v zárodku vše, co dnes náleží k celé sluneční soustavě, všechna světová tělesa se vytvořila ze starého Saturnu a vše ve vesmíru se vyvinulo; starý Saturn bychom mohli přirovnat k celé Kant-Laplaceově světové pramlhovině, z níž se dle náhledu mnoha vědců vytvořila naše sluneční soustava, nebylo to však ještě plynné, ale tepelné těleso; plynný stav nastal až na stupni slunečním. Vnější oblast starého Saturnu obklopuje kruh vznešených duchovních bytostí 1. Hierarchie: Cherubové, Serafové a Trúnové, dle východní nauky dhyanické bytosti. Archandělé na starém Slunci prodělávali stav lidství, jim z vesmíru přicházeli vstříc ku pomoci vznešené bytosti Cherubů. Éterické postavy Cherubů zobrazovali naši předkové jako okřídleného Lva, orla, Býka a Vodnáře-člověka před Pádem. Každá postava Cheruba má po své straně napravo a nalevo průvodce; tak vzniká v okruhu slunečním 12 sil a mocí, které v náznaku byly přítomny již i na starém Saturnu a vzniká tak zvířetník, Zvěrokruh. Jde o vnitřní vztah mezi zvěrokruhem a na Slunci vznikajícími zvířaty, tvary našich zvířat jsou sneseny z okruhu vesmíru, z podoby zvířetníku.

Co je v prostoru vedle sebe, má jednotný původ a oddělilo se pouze ve vývoji. Vývoj člověka byl možný jen tím, že se člověk stále více zjemňoval, podobně jako znečištěná voda se zjemní usazením hrubších částí na dně, jemnější substance zůstane nahoře. Lidé, zvířata a rostliny vyloučili ze sebe nerostnou říši na konci saturnského vývoje. Na každém stupni vývoje musí být vyloučeny bytosti, aby člověk mohl postoupit výše. Ve starém slunečním vývoji byla vyloučena říše rostlinná. Koncem starého měsíčního vývoje byl člověk ve stavu zvířeco-lidském. Organismy k tomu vhodné dostaly po odtržení Měsíce lidskou duši a pak zpracovávaly svou organizaci až k dokonalé stavbě člověka. Organismy za měsíčního vývoje ustrnulé, nemohly již být změněny, těch se zmocnily duše, které nemohly vstoupit do individuality, byly to duše druhové či skupinové, ty působí z astrálního světa do zvířecích bytostí.

Pozemská rostlina je bytost s fyzickým a éterickým tělem, chybí tělo astrální, proto choroby rostlin mají vždy vnější příčinu a léčivé síly ÉT působí neoslabeně, takže u nižších zvířat má ÉT ještě takovou sílu, že samo může nahradit údy, které dorostou znovu. Čím vyšší zvíře, tím více se vtiskuje AT do ÉT a tím více je ÉT omezováno ve svých léčivých silách. Astrální tělo u zvířat brzdí jen léčivé síly, u člověka však včleňuje komické vlivy na nemoci, které vycházejí z individuálního života, je zde souvislost života v dobro nebo ve zlu, v morální a intelektuální složce v jedné inkarnaci a naším zdravím v inkarnaci příští. U člověka působí to, co prožívá ve svém já až do těla éterického, na jeho zdraví. Astrální tělo tak spojuje nitro bytosti se zevním světem. Astrální tělo ovlivňuje tělo éterické neboli životní a to se mění podle toho, jaký život vede člověk v mezích správného a nesprávného. ÉT je udržovatelem FT a proto se to vše otiskuje v příští inkarnaci do FT, toto je vysvětlení duchovních či duševních příčin nemocí.

Slunce se vyvíjí výše tím, že ze sebe vyloučí to nejhrubší. Nastává zvláštní vývoj. Starý Měsíc vychází ven ze Slunce, je prvním světovým tělesem, který je mimo Slunce; hrubší substance a hrubší bytosti se vyvíjejí mimo Slunce a tato *měsíční soustava se vyvíjí v dnešní Zemi*. Musí projít ještě stavem jupiterským a Venušíným a pak všechny bytosti

Země budou opět přijaty do Slunce a Slunce samo dosáhne vyššího stupně vývoje. Pak přijde vývoj vulkánský, nejvyšší stupeň vývoje naší sluneční soustavy, 7. vývojový stupeň. Ve vulkánském vývoji jsou všechny bytosti, vyšlé ze saturnského bytí, zduchovněny a nastává jakýsi stav Nadslunce; Vulkán je více než Slunce a tím dosáhl zralosti k oběti, aby se rozplynul. Z vulkánské koule se utvoří dutá koule, rozloží se ven do vesmíru, obětuje se, vyzáří svou bytostnost. Stane se sborem takových bytostí, jako jsou Serafové, Cherubové a Trůnové, sborem, který pokračuje v novém tvoření ve vesmíru. Je-li nějaké Slunce ve vývoji tak daleko, že aby se mohlo samo vyvíjet, odloučilo ze sebe svoje planety, zesílilo a přijalo opět své planety, pak se stává okruhem, Zvěrokruhem.

V předešlém vývoji byly člověku dány základy fyzického těla za bytí saturnského z látky obětované Trůny, ve stavu slunečním bylo přičleněno tělo životní-éterné a za měsíčního bytí tělo astrální. Duše citivá a rozumová byly vytvořeny v nynějším zemském bytí. V následujícím ztělesnění Země, v bytí jupiterském, dokončíme proměnu svého těla astrálního v manas. Andělé absolvují za ztělesnění Země to, čím lidé budou procházet teprve v bytí jupiterském. Dá se říci, že člověk je nyní do jisté míry ve středním stavu svého bytí. Až bude člověk přeměňovat tělo astrální v manas, potom tu bude mít za plného vědomí stav podobný stavu bezvědomí nebo stavu podvědomí člověka za spánku. V tomto stavu člověk vědomě procitne, bude si vědom sám sebe v duchovním těle a bude vnímat své fyzické tělo mimo sebe. Bude cítit, že se stává jakoby dirigentem sebe sama zvenčí. Již dnes existují na Zemi bytosti, které se v jistém směru předčasně vyvinuly zrychleně, aniž vyčkaly správného, tedy jupiterského času. Takové předčasně vyvinuté bytosti jsou i v říši stěhovavého ptactva, kdy tzv. duše skupinová souvisí se životním tělem každého jedince. Jak skupinová duše řídí pravidelné tahy hejna ptactva či ryb, tak jednou bude duchovní Já člověka uvádět v činnost své fyzické a životní tělo. Bytosti, které toto správně činí již dnes, jsou Archandělé. Jsou to bytosti, které svým Já dlí v duchovní sféře naší Země. Mají již plně vyvinuté duchovní tělo, působí dále na naši Zemi a jsou činné v lidech tím, že přetvářejí jejich éterné tělo. Takové bytosti nazýváme duchy národů, řídicí duchy národů Země.

Poznáváme-li poslání těchto bytostí, inspirátorů národů, můžeme říci, co je národ. Národ je skupina lidí k sobě náležející, která je vedena jedním z Archandělů. Inspiracemi od vedoucího Archanděla se jednotlivým členům národa dostává to, co jako údy národa konají a naplňují. Duchové národů jsou individuálně stejně tak rozdílní jako lidé; pak je pochopitelné, že různé národy jsou individuálním posláním Archandělů tak rozličné. Vše, co se v historickém působení národů ve světovém dění *duchovně* děje, je inspirováno těmito duchovními bytostmi.

Mimo to zde působí ještě cosi, co zveme duchem času či duchem epochy. V lidském vývoji existuje pokrok. Lidstvo vede kupředu nutný postup, i když se později třeba nazve úpadkem. Nutnost vede lidstvo neustále dopředu. Pro každou dobu můžeme nalézt ducha času. Duch času je jiný v době řecké a jiný v době naší. Vždy ještě najdeme něco, co duchy národů přesahuje a čemu lidé všude více méně rozumějí. Víme, že egyptsko-chaldejská kultura působila ještě dlouho po počátku kultury řecké a řecká ještě po počátku římské. Takto můžeme pozorovat národy, jak krácejí vedle sebe i za sebou.

Ti, kteří v naší době ducha času chápou, jsou puzeni k duchovní vědě. To je to, co přesahuje jednotlivé duchy národů. Pro dnešního materialisticky smýšlejícího člověka je

duch času něčím zcela abstraktním, bez jakékoli reality. Tím méně je mu přístupná skutečnost, že je to v duchovnu bytost vývojově stojící tři stupně nad lidstvem. V tomto případě máme co činit se vznešenými bytostmi, které jsou intuitory (iniciátory intuice) duchů času. Od epochy k epoše si odevzdávají svoji úlohu, střídají se a jakoby jeden druhému podával ruku, působí jich více. Duchové času jsou duchové osobnosti neboli Archeové, kteří stupněm lidství prošli již na starém Saturnu. V každém věku působí hlavně jeden, který dává tomuto věku svůj celkový ráz. Z duchovního okruhu Země pracují na jejím přetváření a při tom procházejí poslední fází proměny svého fyzického těla v duchovního člověka, v átmana. Jsou ve vyšším postavení nežli duchové národů, takže podle nich se specializuje, individualizuje celkový duch epochy. Na konci každé epochy odevzdává svůj úřad svému nástupci, ten pak zase svému nástupci, který je na řadě nejdéle. Zatímco ostatní duchové času procházejí svým dalším vlastním vývojem, on vnuká intuitivně lidstvu to, co pro své vyšší poslání získal sám. Duchové osobnosti tedy absolvují jakési cykly, okruhy a nazývají se duchy oběžných dob. Dnešní duch času přijde jednou opět na řadu a my se s ním v některých příštích inkarnacích opět setkáme.

Kulturní epochy nynější poatlantské doby: 1) Praindická 2) Praperská 3) Egyptsko-chaldejsko-babylónská 4) Řecko-římská 5) současná epocha Germánsko-anglosaská a následovat budou 6) Slovanská 7) Filadelfská. Pokud se zahledíme do předcházejícího vývoje lidských stupňů, nalezneme opakování událostí pod nejrůznějším způsobem. Jediný řecko-latinský stupeň je dobou obratu a nemá zatím opakování. Pak následuje opakování epochy egyptsko-chaldejské v naší době. Po ní bude následovat opakování doby perské v epoše slovanské, po ní bude opakování prastaré doby indické, neboli epochy svatých říší, takže v této době přijdou opět v jiné formě najevo jisté věci, které byly tehdy založeny. Opakování se děje vždy poněkud jiným způsobem.

Aby se v životě rozličných národů projevovalo to, co kráčí od epochy k epoše, k tomu jsou zapotřebí duchové národů. Mezi vyšším posláním duchů národů a bytostmi, které mají být zde na Zemi inspirovány, je ještě hierarchie Andělů, kteří jsou spojovacím článkem mezi duchem národa a jednotlivým člověkem. Aby tedy mohl člověk přijmout do sebe to, co má duch národa vnést do celého národního společenství, aby se jednotlivý člověk mohl stát nástrojem v poslání národa, k tomu je potřeba ještě součinnosti Anděla. Člověk je tak vřazen do činnosti vyšších bytostí, ta jej přímo obklopuje. Člověk je sice především lidskou individualitou, ale krom toho je i příslušníkem určitého národa. Být členem národa není individuální vymožeností, ale spíše řečištěm, do kterého je postaven (svou karmou). Co nazýváme lidským pokrokem, je něco docela jiného. Velké směrodatné linie jednotlivých epoch určují duchové času. Tím, že duchové času činí způsobitelnými duchy národů, se umožňuje, že ti mohou proudit do jednotlivých lidí prostřednictvím duchů hierarchicky člověku nejbližších, Andělů, takže jednotliví lidé pak mohou plnit svá poslání.

Ovlivnění od Jupitera jde oklikou přes *smyslové dojmy* a odtud proudí na části nervové soustavy soustředěně v mozku a míše. Tak je tomu více či méně u arijských národů přední Asie a Evropy, tedy u těch národů, které počítáme k plemeni kavkazskému. Abnormální duchové zde působí na smysly. Ve všech vnějších formách a vnějším životě nacházejí Řekové důležitý smysl. Spatřují duchovno ve smyslových vjemech a stávají se tím národem plastiky, základním národem pro tvoření forem. Protože má člověk více smyslů, nastaly četné modifikace. Podle toho jsou různé národy nadány v tom či onom směru, mají zvláštní národní rys. Kavkazskému plemeni přísluší poslání, že má kráčet k duchovnu prostřednictvím smyslů, protože je organizováno právě vzhledem ke

smyslům. Teprve až celý k nám náležející kosmos přijal současnou podobu, potom se mohlo vyvinout předmětné vědomí, vyhrazené po dobu pozemskou; takové vědomí Andělé ve svém vývoji lidství neměli.

Vše, co měl vykonat římský národ jako své poslání, vedlo k tomu, aby se mohlo lidské já uplatnit jako lidské já. Teprve v římské kultuře bylo založeno soukromé právo, teprve zde byly vytvořeny právní vztahy mezi lidskými já. Aby lidské já bylo vyvinuto do mnoha rozmanitostí, k tomu bylo potřeba míšení plemen. To bylo posláním národů západní Evropy, doba řecko-latinská měla vypěstovat duši vědomou. U národů italského a pyrenejského poloostrova nacházíme zvláštní směs já s duší citivou. Na půdě Francie pozorujeme prolnutí duše rozumové s já. Ve Velké Británii poznáváme otisk duše vědomé do já. Spojení duše vědomé s já zde ale ještě nebylo vnitřní.

Duchovní bytosti také postupují ve svém vývoji. Archanděl Indie se pozvedl k hodnosti Archea. Ten potom intuitivně působil na velké učitele Indie, na svaté říšie. Když duch času Indie vyplnil své poslání, byl povýšen k vedení celkové evoluce poatlantského lidstva, a tak podobně. Archanděl Řeků postoupil k hodnosti Archai, stal se duchem času v Asii, Africe a v Evropě, jejichž kulturním středem se stal právě řecký národ. Díky svému vývoji byl schopným zaujmout jako duch času mimořádné postavení. Došlo k *mystériu na Golgotě*. Impuls, který zde byl dán, měl se rozšířit v následujících tisíciletích po celé Zemi. Duch času řectví se v té době zřekl postupu do oblasti duchů tvaru a stal se vedoucím duchem času, který od té doby působí bez časového ohraničení. Stává se zástupcem a vedoucím duchem *exoterního, obecného křesťanství*. Proto se také řectví tak rychle rozpadá v době vývoje křesťanství.

Zatímco v Asii se jednotliví Archandělé vyvíjejí ke stupni duchů času, v Evropě jsou národy vedeny Archanděly. Národy keltské byly řízeny významným Archandělem, který v době Kristova impulsu zřekl se stát se Archeem, rezignoval na svůj postup a převzal zvláštní poslání. Stal se inspirujícím duchem esoterního křesťanství, které mělo působit dále skrze tajemství svatého Grálu a skrze rosekruciánství; charakter rosekruciánství působí např. ve smyslu celého vývoje lidstva. Keltští národové proto také vymizeli jako celek. Duch národa Keltů měl za úkol, aby vychovával ještě mladé já evropského obyvatelstva. Keltové obdrželi skrze své zasvěcence, druidské kněze a kněžky, vyučování přímo z vyšších světů. Celková evropská kultura je darem evropských mystérií. Ustoupením keltského živlu ustoupila též mystéria do mnohem skrytějších základů. Duchové času mohou působit různě, ale esoterní křesťanství bude pramenem všeho.

Na evropském území máme nyní různé germánské národy, původně byli vedeni jedním archandělem, povolání byli k tomu, aby přišli postupně pod vedení různých archandělských individualit a vytvořili národní individuality. Archanděl, který vedl germánské národy, povznesl se k hodnosti ducha času 5. po atlantské kulturní epochy. Jednotliví archandělé v Evropě se většinou postavili do služeb společného Kristova ducha času. Naše 5. poatlantské období je ovládáno duchem času, který podléhá impulsům staré egyptské kultury a je v počátku svého vývoje v ducha tvaru. To způsobilo mnohá roztržení našeho věku. Ve vývoji tkví též materiální sklon a také sklon k magii, který ve vývoji působí velmi negativně, viz Harry-Potrovské šílenství, hraní si na čarodějnice, a také černo-magické příčiny II. světové války jsou zde mnohými spatřovány.

Země ve své současné inkarnaci nejprve opakovala vývoj tří předešlých věků: ve světovém věku *polárním* opakoval se zkrácený vývoj saturnský, šlo o tepelný útvar a přípravu fyzického těla; v *hyperborejském* čase opakoval se zkráceně vývoj sluneční, byl zde vzdušný útvar a příprava těla éterného; v *lemurském* období opakoval se vývoj měsíční, byl zde vodní útvar, příprava těla astrálního, první vtělení lidského já a přistoupil *vliv luciferský*. V době *atlantské* zde již byla pevná Země, rozdělení do dvou pohlaví, uvědomění já a přistoupil *vliv ahrimanský*. Fyzické tělo se tedy vyvíjelo na Starém Saturnu z tepelného stavu přes stav sluneční plynný, přes měsíční stav vodní až k současnému stavu zemskému pevnému. V *době poatlantské* nastal vývoj duševních kultur a individualismu a přistoupil *Kristův podnět ke zduchovnění*.

Pět kulturních epoch vzniklo tím, že po zániku Atlantidy došlo ke stěhování národů ze Západu na Východ, že se posunuli nejpokročilejší lidé až na indické území a založili tam prastarou posvátnou kulturu. Lidé ve staré době atlantské byli nadáni vysokým stupněm staré jasnovidnosti, nahlíželi do božského duchovního světa a přihlíželi k jeho dějům. Též duše člověka byla jiná, člověk nerozeznával ještě ani vnější smyslové vjemy. Kolem sebe nacházel jakousi rozšířenou duchovní auru, duchovní obsah světa.

V indické kultuře se vyvíjelo tělo éterné, v perské tělo citivé, v egyptsko-chaldejské duše citivá, v řecko-latinské duše rozumová a v naši ještě neukončené kultuře duše vědomá. Indové byli nejpokročilejší, když se jejich já probudilo k plnému sebevědomí. Byli vedeni do vyšších oblastí nevědomky, duchovní svět jim byl přístupný přímým zřením, šlo o jakési snivé jasnozření. Byli jim známější vyšší hierarchie, duchové pohybu, Síly a zvláště duchové moudrosti. Méně vyvinuté národy perské kultury poznávali zvláště duchy tvaru. Národy chaldejské měly již jen vědomí o Prasilách, jako vedoucích duchů času. O duchách osobnosti měli pak určité vědomí národové doby řecko-římské, ti si utvářeli svou mytologii ze vzpomínek. Národy evropské při svém vlastním vývoji byli již se svým já.

Východní národy byly na vyšším stupni vývoje již v době, kdy Kristus nebyl ještě na Zemi. Kristus přišel na svět teprve ve 4. poatlantské kulturní době. To je událost, kterou nebylo možno chápat silami, jež se vyvinuly v indické národnosti. Evropská půda byla určena k tomu, aby uvedla lidské já nejrůznějším způsobem do vztahu ke světu zjevujícímu se smyslově. Ve vývoji je podstatné to, že já bere samo stále více do svých rukou utváření svých vztahů k vnějšímu světu. Úkolem evropských národností bylo, aby upravily vztahy já k celému vnějšímu světu, k ostatním lidem a ke světu božských duchovních bytostí, tak že začínáme vlastně teprve v evropské kultuře mluvit o poměru lidského já k celému universu. V Orientě je všechno neosobní, požaduje se, aby člověk byl ve svém poznávání neosobní, aby takřka potlačil své já, aby zanikl v Brahmovi a aby našel sám v sobě átman. V Evropě se staví do středu právě lidské já tak, jak se vyvíjí v evoluci.

Na vývoji pozemského člověka, který byl povolán, aby docházel pozvolna ke svému Já, měly také podíl dvě síly z různých stran. Kde se včlenila do lidské soustavy astralita, tam je já prostoupeno luciferskou mocí. Mluvíme-li o Luciferovi, pak mluvíme o tom, co ponořilo člověka do hmotného, smyslového bytí hlouběji, než by se stalo bez tohoto vlivu. Luciferským mocnostem může člověk děkovat za to, co je v něm nejlepší, za svobodu a zároveň i za to, co je nejúskočnější pro lidskou přirozenost, za možnost zla. Kdyby se byl Lucifer neusadil v lidské organizaci, kdyby člověk nepodléhal těmto vlivům, nebyla by mohla k němu přistoupit ještě jiná, polaritní mocnost, které učinil

místo vliv luciferský a člověk by viděl svět jinak. Ahriman přišel zvenku a vplížil se do světa smyslového člověka obklopujícího. Luciferem je člověk uchvácen z nitra a následek toho je zase uchopení zvenku Ahrimanem. Vše luciferské v člověku má co činit s vášnivostí a emocionalitou, a vše, co se v lidském vývoji uplatňuje jako ahrimanství, má co činit s nepravdivostí, se lží. Luciferství týká se sféry citění, je pro ně typické fanatické snění a blouznění mimo realitu, ahrimanství má více co činit s myšlením. Ahriman je duchovní bytost největší inteligence s cynickým výrazem, pohrdlivě myslící; ahrimanský duch se nemůže inkarnovat, jediné dočasně inkorporovat.

Strojově technický svět je něco jiného, nežli příroda venku, zbudovaná elementárními duchy v Řádu světa. Spojováním částí hmoty dáváme pokaždé vzniknout příležitosti, aby se se strojem spojil ahrimansko-démonický služebník. Když žijeme v prostředí strojů, pak žijeme s těmito démony, prolínáme se s nimi s hlukem, rachotem, duněním mechanismů; s tím vším, co je pro naši duši v nejvyšší míře něčím ničivým, necháme se jimi obklopot. Škodlivé mocnosti jsou škodlivé tím, že setrváváme v nevědomosti, že o nich nevíme. Je třeba, abychom vždy dokázali prohlédnout a našli správnou cestu. Na počátku křesťanství to byl obsah evangelií, dnes je to obsah duchovní vědy, co přichází z podnětu Krista.

Duchovní věda zná pravou skutečnost a mluví o obou mocnostech. Ale v nazírání různých národů není vždy stejné vědomí o nich. V starozákonní tradici semitské je jisté vědomí jen o luciferském vlivu: had v ráji jako obraz Lucifera. Vědomí o ahrimanském vlivu je jen tam, kde bylo vyučováno duchovně-vědecky. K tomu přihlíželi autoři evangelií, kde je řeč o pokoušení Ježíše, hovoří se o démonu, kde je řeč o Ahrimanovi, užívá se slova Satan. Peršané spatřovali více vliv ahrimanský, to je hlavně boj proti mocnostem, které nám dávají *vnější* klamný obraz světa a přivádějí nás do temnoty. Perský člověk je organizován k činnosti na poli s *vnějším světem* a je pro něj nebezpečné ponořovat se do vlastního nitra, obrací svůj pohled navenek. Opačně si počínají Indové. Dobro spatřovali ve spojení se silami, které nacházíme v oblasti *vnitřního zření*, proto je nebezpečné dívat se do vnějšího světa, toho se báli a považovali jej za nebezpečný.

Germánsko-nordický člověk cítil ve svém nazírání Lucifera především jako bytost činící člověka svobodným, který chce jednat sám za sebe. Tento vliv byl pocíťován jako dobrodějný, ale i viděl, že přivádí člověka v jeho žádostech a jednání k nižšímu stupni jeho bytosti. Luciferův vliv se uzavírá *uvnitř* v astrálním těle člověka a odtud působí na tělo éterické a fyzické. V těle astrálním vyvolává sobectví, v těle éterickém nepravdivost a lež a v těle fyzickém nemoc a smrt. Karmickým důsledkem Luciferova vlivu je, že člověk sestupuje do fyzického hlouběji, což je následně vyrovnáváno nemocí a smrtí. Část starého jasozření zůstala severskému člověku ještě dlouho, když v ostatní Evropě již vymizelo. Trvalo o tom vědomí ještě tehdy, když se počalo šířit křesťanství a zmizelo s jeho přijetím. V severském člověku vzešla myšlenka velkého dosahu: nemožnost pohlízet do božského světa může být jen přechodnou dobou. Člověk bude muset vstoupit do fyzického světa, a projít zážitky fyzického světa jako školou a jednou se opět vrátí do světa, ze kterého vystoupil. Zasněnci ale učili, že duchovní svět pak už bude jiný, než jak jej znali dříve, přistoupí jiné moudrosti, moci a poměry starých duchovních vůdců budou změněny. Zasněnci vykreslili člověku vizi budoucnosti v obraze *soumraku bohů*.

Lidé se od atlantské katastrofy podstatně změnili. Pravdivé nazírání pro všechny časy neexistuje. Člověk vnímá svět nástroji, jež má na 1. vývojovém stupni ve svých 3 obalech: tělo fyzické (FT), astrální (AT), éterné (ÉT, též éterické neboli životní). Jeho

vnímání je závislé na změnách, jež organizace těchto energetických polí či těl prodělává. Za zárodek pro FT vděčíme starému Saturnu, za zárodek ET starému Slunci, za zárodek AT starému měsíci a za „já“ vděčíme Zemi. V tomto článku je přirozenosti člověka dáno vědomí zde ve fyzickém světě. Zvíře má vědomí na astrální úrovni, rostlina v rúpa-dévachanu a nerost v arúpa-devachanu. Tímto čtvrtým článkem své bytosti se člověk stává korunou pozemského stvoření.

Vzájemné působení těla F a É bylo dříve jiné. É tělo hlavy bylo mohutnější oproti hlavě F a bylo s ní spojeno volněji; vývojem se ET zvolna vsunovalo do FT, takže obě těla se sjednotila. U Indů ET přečnívalo FT, v době Řecko-římské už zdaleka nepřechýlovalo, proto starý Ind viděl jinak nežli Řek, podobně jako my. V době sjednocení obou těl se ET nechalo obsluhovat orgány FT, proto pro lidi doby Řecko-římské bylo pravdou jen to, co viděli fyzickým zrakem. ET ztratilo schopnost vnímat vyšší světy, jasnozřivost byla ochromena, člověk mohl používat jen své tělesné smysly a na nich závislého rozumu. Proto také v této etapě vývoje se musela božská bytost vtělit do FT. Je úkolem současného lidstva, aby ze svého působení ve FT získalo tolik, kolik jen může pojmout, vše, co může získat zážitkem Krista ve FT. Co je dnes ve FT, to vysílá své síly do ET.

Nyní žijeme v obráceném vývojovém směru. ET opět opustí FT a člověk bude vnímat jako dříve. Lidstvo se ze starého polovědomého jasnozření vyvinulo k dnešnímu smyslovému vědomí a dále se vyvine až do úplně vědomého vidoucího stavu; člověk jej vědomě prožije, bude vědět, že jeho ET vychází ven a bude moci užívat orgány ET stejně jako FT.

Zde opustím na chvíli výklad Rudolfa Steinera a povím, co se mi stalo, když jsem před léty nad tímto výkladem intenzivně přemýšlela, jak mi byla tato věc v reálu předvedena naším milovaným kocourem Vaškem a mohu dodat, že mnoho věcí, které jsem na základě duchovní nauky vnitřně přepracovávala, bylo mi následně umožněno prožít v reálném životě; více o tom i o kocourovi Vaškovi s lidskou dušičkou v kapitole Léčba duchem.

Kocour Vašek byl nápadně pěkný mourovatý kocour s až černou barvou na hřbetě, s bílým čumáčkem a bílou náprsenkou, bílými punčoškami a bílo béžovým bříškem, velikou hlavou, krátkýma ušima a krátkým čumákem. Narodil se na Velikonoční pondělí roku 1990 v koši na prádlo v koupelně rodinného domku na venkově. Vždy přitahoval pozornost lidí, až později, když jsme se přestěhovali zpátky do Prahy, jsem se od dvou jasnovidců dozvěděla, že má lidskou dušičku, proto tomu tak bylo. Stalo se to ke konci jeho téměř 20letého života, kdy jsme si spolu běžně povídali a vzájemně si rozuměli. Rozběhl se najednou ze svého gauče ke dveřím pokoje ke své toaletě. Prudce se ale zarazil už u mého křesla a významně pokukoval tu po dveřích, tu po mně. Byly pootevřené jako vždy, aby měl volný průchod. Ze svého místa nemohl vidět za roh na další dvoje dveře. Povídám mu: *Copak Vašku, chceš snad můj doprovod?* Kocour byl zjevně velmi nervní, vstala jsem a šla s ním. K mému překvapení třetí dveře byly zcela otevřené až ke skřínce, takže nemohl projít za ně na svou toaletu. Nemohl je ze svého místa vidět a přece je viděl. Dveře jsem pootevřela, Vašek se bleskem protáhl za ně a já jsem rázem věděla, že Vašek ty třetí dveře viděl svým éterickým tělem, které vyslal napřed. Porozuměla jsem rázem i tomu, proč zvířata ani v běhu v noci do ničeho nenarazí. Porozuměla jsem a poděkovala kosmické Moudrosti, která mi toto učení předvedla v životě, a jsem za tuto lekci vděčná. Jasnovidná J.S. mi několikrát řekla: *dívala jsem se na tebe, byla jsi v pořádku a tak jsem ti ani nevolala.*

V době praindické kultury to, co se odehrávalo v nitru, bylo věrnějším odzrcadlením vnějšího; člověk žil více svými pocity v okolí a pociťoval i to, co se dnes stáhlo již do nitra, a mohl pociťovat, s čím mu přicházel druhý člověk vstříc jako sympatie či antipatie, cítil, co se dělo fyzicky-duševně. Tehdy se člověk nemohl stáhnout do svého nitra jako my nyní. Dnešní člověk vidí vzduch průhledný, dříve zřel ÉT i duševní náplň vzduchu. Pro současného člověka se *vnější* duchovno skrývá za závojem světa smyslů. Závoj, jenž zastírá *vnitřní* duševní život, jsou myšlenky, city, svědomí.

Praind měl ÉT mnohem více venku z FT a pokud se zcela neoddal životu ve FT, mohl používat ÉT a jeho orgány k poznávání. Zřel myšlenky bohů, zřel pramoudrost, tak zřeli svatí řišiové; nepotřeboval logické myšlení, nemyslel, nepřemítal rozumově, nepotřeboval to. Měl pocit, že mu bohové vysílají vstříc moudrost a on ji do sebe vsává. Dnešní člověk nepocituje své myšlenky s takovou intenzitou, jako pociťuje chuť nebo vůni. Tehdy žily myšlenky v duševním životě jako dnes chuť či vůně. Dnes jsou myšlenky abstraktní, tehdy byly konkrétní, vnuknuté, spíše zřené, ne vyumělkované.

Země byla kdysi se Sluncem a Měsícem jedinou bytostí. Slunce se od Země odloučilo, aby se stalo domovem výše vyvinutých bytostí, jež měly působit na Zemi *zvenku*. Po odloučení Slunce zůstaly na Zemi vysoké bytosti, aby vyvedly ven Měsíc; tímto odloučením podnítily vnitřní život člověka. Tehdy člověk vnímal bohy venku na nebesích a také pod duší, to zval cestou podsvětí, na rozdíl od cesty sluneční. Všechn náš nynější duchovní život pochází ze staré atlantské kultury. Tehdy měli lidé schopnost jasnozření, skrze vnější závoj smyslů zřeli jak k horním bohům, tak skrze vlastní duševní život zřeli k dolním božstvům, což bylo tehdy přirozené. Dnes jsou zážitky vnitřní a z vnějšího podnětu oddělené. Ještě praindové věděli, že cesta ven i dovnitř vedla k témuž, k Jednotě. Realita je mnohem širší, než lidé vědí. V širé říši Světlohoše se lze setkat nejen s dobrými luciferskými bytostmi, jež osvětlovaly člověka z nitra, ale též se svůdci člověka, kteří jej pudili k pýše, ctižádosti a marnivosti v duši.

V době praperské ztratila se před Peršany nejvyšší Jednota. Nemohli již zřít éterickým tělem, moudrost přijímali AT a pohlíželi tedy do nižšího duchovního světa nežli staří Indové. Ve 3. epoše chaldejsko-egyptské se vytvořila duše citivá, která je zaměřena již dovnitř, duševní život se stále více osamostatňoval, vzdaloval se božsky duchovním světům, nebyla to již moudrost zřená za závojem smyslového světa, podobalo se to již tomu, co vymýšlí člověk dnešní. Chaldejci měli vědomí, že to, co tu vystupuje, to je zrcadlový obraz toho, co se děje venku. Chaldejci vnímali ve své moudrosti to, co je za světem v době života FT a Egypťané vnímali to, co žije mezi smrtí a novým zrozením. Chaldejské soudní nálezy a sbírky rozsudků tvořily vysoce ctěný poklad moudrosti, podobně jako chaldejská astrologie a egyptská hermetická moudrost. Lidé prožívali moudrost vnějšího světa v sobě, nikoliv již ve vnějším světě a to již bylo vzdálené vlastní Prabytosti v její Jednotě.

Zasvěcenec ve staré Chaldeji měl dvojitý zážitek. Na cestě do nitra prožil setkání s Istar, chaldejským měsíčním bohem, ale jen na *prahu*, jenž lidem uzavřel to, co stojí za duševním životem. Na druhé cestě skrze závoj vnějších smyslů stál druhý strážce prahu Marduch, jehož lze srovnat se strážcem Michaellem. Marduch a Istar činili nitro duše jasnozřivé a uváděli člověka dvěma směry do duchovního světa. Člověku je podáván zářící kalich, tj. učí se hmatem prvním počátkům užívání svých lotosů. V této epoše bylo možno překročit určitý *práh*.

Rosekrucciáni rozeznávali 9 článků lidské bytosti:

1. Fyzické tělo je proniknuto tělem éterickým a astrálním; teprve když bychom obě těla vysunuli, měli bychom před sebou skutečné tělo fyzické. Svět o stupeň vyšší zveme astrálním světem, v rosikrucianství zve se elementárním a také imaginativním světem. Další vyšší úroveň zveme mentálním světem, dle rosikrucianů světem harmonie sfér či světem inspirace a také světem nebeským či dévachanickým. Ještě vyšší svět je svět intuice, svět rozumový. Za silami, které udržují fyzický svět pohromadě, jsou síly v nejvyšším, intuitivním rozumovém světě. Co zde je pojmem, je v tomto světě stínovým obrazem bytostí. Jenom zasvěcenec, který se pozvedne k intuici, stává se účastníkem vyšších světů, dosahuje moci nad svým fyzickým tělem.

2. Éterné neboli životní či éterické tělo; je to tělo sil, které vybudovaly FT, má světelnou podobu. 3. Astrální tělo, dle rosekrucciánů duševní tělo; toto tělo je udržováno silami světa astrálního, v tzv. káma-loce. Skupinová duše zvířat je na astrální úrovni člověkem; 4 apokalyptická zvířata jsou 4 třídy skupinových duší, které na astrální úrovni stojí nejbližší individuální duši člověka. 4. „já“ je poslední článek lidské přirozenosti, které měl člověk při první inkarnaci na Zemi, jím se liší od světa, který jej obklopuje. Zpočátku svého vývoje se chová člověk jako zvíře, vyhovuje všem svým chtíčům a vášním. Další vývoj člověka spočívá v tom, že svým já přetváří předchozí 3 články. Nejprve pracuje na svém astrálním těle, takže určité původní vlastnosti začne ovládat z nitra.

5. Manas jako další článek lidské bytosti je výsledkem proměny AT naším já; je to jiné uspořádání toho, co původně bylo v AT a co bylo přeměněno na vyšší duchovní já. 6. Buddhi neboli životní duch je část ÉT, které přetvořilo naše já. V tom spočívá podstata zákona zasvěcení, přetváříme-li vědomě svůj temperament v mírnou klidnou vyrovnanost, špatnou paměť v dobrou, atp., v tom je zdroj vnitřních duchovních sil. 7. Atmana jako nejvyšší článek přetvořilo zesílené já z fyzického těla, nejhustšího článku lidské podstaty, zve se také duchovní člověk. Síly, jimiž člověk přetváří své FT jsou v nejvyšším světě. Přetváření začíná přeměnou dýchacího procesu, mění se ráz krve a touto prací se povznášíme až do nejvyšších světů.

Člověk dostal FT, ÉT, AT a „já“ a pak jeho lidské „já“ přetváří tělo astrální, éterické a fyzické v manas, buddhi a átmana, až je zcela proniknuto jástvím a jeho prací v duchovního člověka. Co člověk přepracoval, jde s ním navěky; co ještě nepřepočoval, na čem jeho „já“ nemá podíl, to se rozptýluje v astrálním světě. Čím dokonalejší je člověk, tím méně ze sebe zanechává v astrálním světě, až celé jeho AT je zduchovněno, až svými zbytky v astrálu nemůže nikomu uškodit. Stejně tak přepracovává člověk své ÉT a nakonec i FT, čili nejvíce se vzpírající síly a stává se pánem nad svými těly a stává se schopným tato těla si vytvořit sám z látky astrální a éterické. Tak přetváří člověk sám sebe, tak pracuje na svém zduchovnění.

Každý Evropan přetvořil svým já nižší články své přirozenosti nevědomě; nyní přeměňujeme vědomě manas. Člověk se musí stát zasvěcencem, aby věděl, jak vědomě přetvářet své É i F tělo. V době praindické se vytvořilo ÉT a jeho orgány. V době praperské užívalo lidstvo AT-citivé tělo a vytvořilo je. V epoše chaldejsko-egyptské se vytvořila duše citivá. Ve 4. po atlantickém věku byla moudrost přijímána duší rozumovou, ta je již svou rozumovostí vázána na svět smyslů, nevidí do nadmyslových světů, je podmíněna rozumem, vnímá život od narození do smrti, neví o tom, že prochází mnoha inkarnacemi. Pochopitelným se proto stal jen tento život, ostatní zůstalo pro člověka jdoucího životem *nevědomě*, uzavřeno.

Rozeznáváme duši citivou, rozumovou a vědomou. Nitro člověka musíme si představit v jeho třech částech: 1. *duše citivá*-nejnižší článek, zde je člověk oddán všem pudům a vášním; své já člověk sotva tuší, jeho já se propracovává teprve ve 2. *duši rozumové*, a zcela jasným se stává v 3. *duši vědomé*; teprve zde vzniká opravdu lidské sebevědomí. Obrátíme-li pozornost k vývoji lidstva v budoucnu, víme, že naše já pracuje na nižších třech člancích své lidské bytosti tak, že tyto články zduchovňuje, přetváří nižší ve vyšší formu. Astrální tělo bude jednou představovat to, co dnes známe pod pojmem manas, v duši vědomé ho vyvíjí já; tělo éterné neboli životní bude přeměněno v buddhi, v duši rozumové ho vyvíjí já. Nakonec člověk zduchovní, přemění i své fyzické tělo v duchovního člověka, v átmana; v duši citivé ho vyvine já.

Lidská přirozenost má ve skutečnosti 9 článků, přičemž 2x2 spadají v jedno (AT a duše citivá jsou v sobě tak těsně, že nám připadají jako jeden článek a podobně tak i manas a duše vědomá. Proto rosekruční rozeznávají 3x3, tj. 9 článků lidské přirozenosti.

Ve všem, co podléhá času, se vyznáme, použijeme-li číslo 7. Pohlížíme-li na dřívější, utvoříme si představu o budoucím použití čísla 7. Po Atlantidě byl 1. kulturní věk Praindický, 2. byla kultura Praperská, 3. Chaldejsko-Egyptská a 4. Řecko-Římská s Kristovým impulsem. Křesťanská složka ve vývoji je jedinečná, nemá obdobu. Dnešní 5. kultura Germánsko-Anglosaská je opakováním 3. kultury Chaldejsko-Egyptské. Následující kultura 6. bude Slovanská a bude opakováním a překračováním kultury Praperské. Poslední 7. závěrečná kultura má být Filadelfská a bude ve svém vývoji opakovat kulturu Praindickou. Tím, že se díváme zpět na každý krok svého života tak, že se chceme z něj poučit, můžeme dělat pokroky. Veškerý život pokračuje, vyvíjí se. Světlo Západu září pro to, aby to, co přichází z Východu, učinilo se ještě jasnějším, než se může stát jeho vlastní silou. Zářit může to, co je krásné, velké, vznešené. Aby světlo Východu mohlo najít svůj odlesk v Kristově principu na Západě.

Každá doba má svůj zvláštní úkol, každá doba má přijímat pravdu v podobě odpovídající pro tu kterou kulturní epochu lidstva. Země je oběžnicí s posláním vnést do světa lásku. Ve starých dobách bylo úkolem přivádět lásku cestou času, co bylo příbuzné, to se milovalo; tak sledujeme vývoj od dětí kotci, rodiny k předkům, od pozdějšího k dřívějšímu. To, co je v čase, co jde za sebou, je uspořádáno dle míry a povahy čísla 7: 7 planetárních stavů Země, 7 kulturních epoch, 7 říšiů, 7 mudrců u Řeků. To, co sledujeme od pozdějšího k dřívějšímu, od dětí kotci, o původu, co z prostoru vede do času k bohům luciferské říše, vede do čísla 7. V duševním životě probíhá vše v čase, jednotlivé myšlenky a pocity jsou tu za sebou.

Ve 4. kulturní epoše Řecko-Římské sestoupením kosmického slunečního Ducha na Zemi nastal okamžik, kdy vnější duch měl vstoupit do lidské duše, aby jej bylo možno nalézt *uvnitř*, tam, kde lidé dřív nacházeli luciferská božstva, kde byl Osiris. To je důležité a mimořádně hluboké, že to, co dříve žilo v čase, žije nyní v prostoru vedle sebe. Tím počíná něco zcela nového ve vývoji lidstva: vplývá-li čas do prostoru, je proječován 12. Uvádíme-li čas do prostoru, mluvíme o bytostech stojících vedle sebe, a duševní impulsy v prostoru plynou od jednoho ke druhému, prostorově a ne časově za sebou. Základní číslo prostoru je 12, máme 12 kmenů izraelských, 12 apoštolů, 12 rytířů u kulatého stolu, 12 synů Jákobových, 12 znamení Zodiaku. Jakmile prostor opustí svou sféru věčnosti a pojme do sebe stvoření, které probíhá v čase, rozčlení se v dobro a zlo; to je vnitřní vztah času a prostoru. Tam, kde se číslo 7 proměňuje ve 12, přestává mít pojem dítěte nadmyslový význam a nastává pojem bratrství; ti, kdo žijí vedle sebe, jsou bratři. S Kristem přišla láska prostorová, nezávislá na časové posloupnosti, bratrství je základní poměr ke Kristu.

Tak tedy lidstvo ve vývoji stoupá, takže proměňuje pojem potomků či dětí Luciferových za pojem synů božích až k pojmu bratrů Kristových. S Kristem přišla láska prostorová, nezávislá na časové posloupnosti; 12 apoštolů jako předobraz toho, kdo bratrsky miluje, co je kolem něho. Křesťanská složka je ve vývoji Země jedinečná, v Kristu máme boha, kterého nalézáme venku i uvnitř. To, co lidé ve staré Indii vnímali, že Tat a Brahman proudící ze dvou stran duše jsou Jednotou, to se stalo Kristovou událostí živoucí. Kristus přišel na svět, aby si sedl k celníkům i hříšným, přišel, aby pojal také to, co by jinak muselo být vyloučeno z běhu světa. Tak musel nový svět, aby byl dobrý, mít v sobě i ferment starého, zlého, jako v Jidášii kvásek ze starého chleba. Veškerá Moudrost světa vychází z jednoho Pramene, jenž je v bytosti, která se objevuje ve všech kulturních epochách v té či oné podobě; je uprostřed bódhisattvů, později apoštolů a působí tím, že se na Něho dívají. On je život a projev Jeho vlastní bytosti stává se učením. On kolem sebe shromáždí ty, kdož o Něm do světa rozšířili poselství a učení, On je předmětem učení, od Něho samotného nic se nezachovalo, jiní popsali Jeho bytost. Chceme-li Kristu rozumět, musíme se poučit u všech nauk Východu i Západu. Moudrost se také vyvíjí, nabývá vyšších forem.

Západ se liší svým způsobem myšlení od Východu tím, že pojímá věci historicky, nevidí pouhé opakování a vývoj v kruhu, ale po spirále. Evropská mystéria jsou mystérii Rosikrucianů. Do učení Rosikrucianů byla přenesena duchovní moudrost bódhisattvů velkou duchovní bytostí Manua, proto duchovní moudrost Evropanů obsahuje syntézu všech nauk, jež byly lidstvu dány duchovními bytostmi. 4. kulturní epocha s Kristovým impulsem stojí sama o sobě, 5. až 7. kulturní epocha se bude opakovat v 3. až 1. na vyšší úrovni.

1. kulturní epocha se znovu objeví v 7. epoše (viz vztah ramen v sedmiramenném židovském kříži a podobně vztah 7 čaker mezi sebou) na vyšším stupni, aby člověk došel k takovému způsobu nazírání jako ve staré Indii: znovu má poznat, že obě cesty vedou k Jednotě. Co bylo psáno ve Védách, je učení prvních velkých učitelů Indie, svatých rishiů a ti dostali impulsy od vysoké duchovní individuality Manua. Jdeme vstříc ideálu, že opět najdeme první kulturní epochu v jejím povýšení, že ji znovu založíme, že bude zvěstováním nových mystérií. Musíme si osvojit cit posvátné úcty a ostychu, neboť nahlédneme moudrost božskou, nikoli myšlenky lidské.

Všechny dokonalosti je možné nalézt v duchovních světech, i ty, které si člověk musí teprve vydobýt. Ovšem je tu něco, co si vydobyla bytost jen vstupem do fyzické úrovně: *vědomí sebe sama*. K tomu je jen pozemský svět, říkat si já, jako si říká člověk. To, co je mimo já, označili Indové za Tat (to). Ve staré Indii vystupovaly tyto dva světy vzájemně proniknuty jeden do druhého. Rozdvojení na dva druhy mystérií nacházíme ve starém Řecku jako mystéria Apollonská a mystéria Dionýská. Bytosti horních světů neměly zvláštní potřebu sestoupit až k fyzickému světu, nanejvýš přechodně sestoupily k lidem, aby vykonaly to či ono v postavách Dia apod., ne trvale. K tomu bylo zapotřebí více moci, k tomu bylo zapotřebí síly Kristovy, který byl s to prolomit hranici odděleného světa lidí od světa bohů. To je ona mohutná událost, že božská bytost přebývá v těle ve světě tělesných smyslů a žije jako člověk mezi lidmi.

Kristus jako bůh kosmický a Světloň jako vnitřní lidský bůh, kráčeli v pradávnu vedle sebe tak, že jeden byl v říši horní a osvětloval shora a druhý byl v říši dolní a osvětloval zevnitř. Oba zkrížili svou cestu a Kristus vchází do lidské duše, stává se planetárním duchem Země, mystickým Kristem v duších lidí a v budoucnu duší Země. Lucifer se

z vnitřní bytosti lidí, kdy byl shledáván v mystériích vedoucích do podsvětí, tak bude-li člověk chtít proniknout za vnější materiální a smyslové, bude se muset nechat vést do světa Světloňošem. Lucifer nás činí silnějšími pro chápání světa, Kristus bude více silít v našem nitru, které bude posilovat. Je to úplný zvrat v průběhu lidského vývoje a poznávání. V budoucnu splyne jeden proud s druhým. Bude pochopena bytost Kristova, jež řídí vývoj světa a lidstva, bude pochopena světlem, které duše přijímá z nitra. Kristus je ten, kdo má substanci, Lucifer dává formu a z toho, čím budou oba ve spolek, vyjdou podněty, které zasáhnou do duchovního vývoje lidstva a způsobí vše to, co budoucnost přinese pro blaho a požehnání lidstva.

V současné době zasahuje duchovní Já duši vědomou, takže duchovní Já září do duše vědomé, což musí být postupně připravováno jako úkol 6. kulturního stupně. Tato kultura musí být vnímavou, neboť musí odevzdaně vyčkávat proniknutí duchovního já do duše vědomé. Tato kultura je připravována Slovanskými národy a bude opakováním kultury praperské na vyšší úrovni. Je zajímavé všimnout si života národní duše připravující pozdější epochy. Odtud pochází zvláštní ráz slovanských národů. Kulturní proud přicházející od Východu prostřednictvím předsunutých slovanských národů je podstatně něčím jiným, než mytologií. Zvláštnost vyjádřená duší národů slovanských je nejlépe patrná ve vztahu, který mají tyto národové k vyšším světům. Západ přijal světy následující po sobě a světy ležící vedle sebe. Vše, co je činné v živlech, v zemi a nad zemí, vše to najdeme v obsáhlém úhrnném pojmu, který je zároveň úhrnným citěním, v pojmu nebeského Otce. Na Východě tento otcovský svět nebes oplodňující ducha Země, je pociťován jako mateřství, jako Matka Země.

Osud člověka je zapojen do tvoření, do dané Země, oplodňování Matky Země Otcem nebes a tím, co tká sluneční duch v obou těchto světech. Východoevropský živel pociťuje ve všech přírodních silách a stvořeních duchovní svět, který je jejich základem. Tento svět si musíme představit v jiném citovém odstínu a více spoutaný s přírodními bytostmi, s přírodními skutečnostmi a přírodním tvořením. Východní duše je schopná vidět v přírodním ději bytost, ne zevně fyzicky smyslovou, ale astrálně duchovní. V tomto zvláštním duchovním světě je nesmírný počet bytostí, který je snad srovnatelný se světem světlých elfů. Duchovní svět je přibližně svět, který svítá v národní duši Slovanů. Tímto citěním připravuje svět Východu působení příštího ducha, který má přinést lidem duchovní Já. Připravuje epochu, kdy má v 6. poatlantském období vstoupit duše vědomá k duchovnímu Já, ta vystřídá naše 5. období. Slované mají podvědomé spojení s mystériem svatého Grálu.

V Kristu musíme rozeznávat *lidské a duchovní*, musí být přesně vystiženo, co se stalo, když do člověka Ježíše z Nazaretu, který vyvinul všechny potřebné vlastnosti, vstoupil Kristus. Krista nepochopíme, dokud nepochopíme tuto dvojčlennost, tu však může pochopit jen ten filozofický názor, který předem tuší, že sám člověk vejde do takové kultury, kdy bude jeho vědomá duše v takovém stavu, aby člověk mohl nabýt duchovní Já. Člověk se bude v této 6. kulturní době cítit jako dvojnost, v níž bude vyšší přirozenost držet na uzdě přirozenost nižší. Pojem Krista může mít smysl tehdy, uznáme-li v něm přirozenost božskou i přirozenost lidskou. Když pochopíme, že obě přirozenosti působí spolu reálně a že netvoří abstraktní, ale organickou jednotu. Máme zde lidské citění, myšlení a chtění, do nichž se noří citění, myšlení a chtění božské. Toto zpracuje lidstvo, až postoupí k 6. kulturnímu stupni. Tak jde filosofie východní Evropy obrovskými kroky nad vši filosofii Hegelovu a Kantovu a ještě dále.

Tím se posunuje celá bytost Kristova a jeho význam pro filosofii do středu a stává se něčím zcela jiným, než co z ní mohou utvořit západoevropské pojmy. Pojem Krista je chápán jako živá substance, která má působit jako duchovní osobnost ve veškerém státním a sociálním bytí. Není většího protikladu než pojem křesťanské pospolitosti ve smyslu Solověva a pojem božího státu sv. Augustina, který přijímá sice pojem Krista, ale stát konstruuje jako stát římský. V Solověvově křesťanském státu je Kristus krví, která protéká všechen společenský život. Vše, co nacházíme na Východě, se nám jeví jako něco, co nese v sobě teprve zárodek budoucího vývoje. Tak se dělí poslání současné a budoucí v Evropě. Moudrost se také vyvíjí, nabývá vyšších forem, neprobíhá prosté opakování, ale skutečný pokrok.

Není silnější ten, kdo ovládá dobro, ale ten, kdo obrátí zlé v dobré. Čím vlastně člověk určité doby je? Je tím, k čemu jej organizují světové síly v jeho okolí. To, co stojí za těmito silami, je bohatě členěným duchovnem. Jsme výsledkem toho, co z nás vyformovaly vesmírné síly. V Kristu máme boha, kterého lze nalézt zvenku i uvnitř. Nejprve bylo nutno prožít historického Krista a čím dál více bude se stávat z boha kosmického bohem mystickým, kterého budou moci lidé prožívat v nitru svého duševního života. Kristova událost musí projít lidskou duší, aby lidé mohli porozumět svému vývoji. Vědění, které vejde do naší duše, do článků naší bytosti, nestane se suchou naukou, ale stane se životní silou a tím posílíme i své vnitřní léčivé síly jak pro sebe, tak i pro naše bližní, kteří se s námi stýkají. Ve vývoji lidstva se střídá vlna za vlnou, ale získané poznání zůstává zachováno i pro vývoj následující. Kultura za kulturou, národ za národem rozvíjel svůj přínos jeden po druhém a z toho vždy něco zůstává trvalého, co vplývá do celého procesu vývoje lidstva.

Stav, který vznikl při sestupování duší za atlantské doby z pěti planet na Zemi, bylo možno vnímat starým jasnovidstvím. Vědomí o tom našel ještě Tacitus a popsal je ve své Germánii. Mytologické obrazy vyšly ze škol zasvěcenců a odtud byly vočkovány do duše národa.

Duchovní bádání v naší době ukazuje, že po skončení Kalijugy se vyvíjejí v člověku nové schopnosti. Objeví se nejdříve málo jedinců zvláště duchovně způsobilých, bude jich přibývat. Lidstvo vyvíjí takové schopnosti, aby mohlo zřít z fyzické úrovně to, co bylo spatřováno jenom v mysterijních školách. Pavlem zřeny Kristus, kterého je možno najít od Golgoty v *éterickém světě*, bude spatřován stále více lidmi. V době mysteria Golgoty pochopili lidé všechno z fyzické úrovně, bylo nutné, aby se děje odehrály na fyzické úrovni. Lidstvo je založeno na pokroku a vývoji vyšších sil. Duchovní věda je přípravou pro nový impuls, daný znovu projevením se Krista.

Materialismus může učinit chybu dvojího druhu. Jednak že lidé budou považovat za divokou fantazii, co budou přinášet první průkopníci nového projevení se Krista. Materialismus zachvátil dnes všechny kruhy, i Východ, ale tam v jiné podobě. Mohlo by se stát, že materialistické myšlení přemění znovuobjevení se Krista v materialistické nazírání, že se Kristus objeví ve hmotném těle. Falešní Mesiáši už vystoupili a zřejmě ještě i vystoupí. Bylo by neštěstím, kdyby se prokázalo, že se lidstvo nedopracovalo k žádnému názoru a poznatku o skutečném pokroku lidského vývoje k vyšším duchovním silám.

V době Kalijugy byly získány síly, které mají dát novému člověku schopnost, aby spatřil nové projevení Krista. Člověka nemohou zachránit staré jasnovidné síly, musí přijít

něco zcela jiného. Ve 20. století mohli lidé propadnout omylu, protože cesta vývoje je jistým způsobem ponechána svobodě lidí. Nátlak vykonán být nesmí. Nesmí jít nikdy o sympatie ani antipatie, ale o pravdivost, skutečnost. Když prošlo svými dětskými nemocemi, křesťanství se bude vyvíjet dál. Co má být řečeno z duchovních pramenů o budoucí evoluci, to chce před lidstvo předstoupit svobodně a nezávisle na jakékoli tradici a autoritě. Bylo by špatné, kdyby ten, kdo ještě nevidí do duchovní oblasti, musel ve slepé víře přijímat to, co se mu říká.

Je třeba zkoumat všechny přístupné prameny, hledat pravdu podle vnitřní přirozenosti věcí.

(Zpracováno dle výkladů R. Steinera).